

Asia: VN/13739/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta ja ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pelastakaa Lapset kiittää mahdollisuudesta saada lausua hallituksen esitykseen vastaanottorahaa koskevien väliaikaisten säännösten jatkamisesta.

Vastaanottorahaa koskeva lakimuutos tuli voimaan 2024 alussa, jolloin vastaanottorahaa pienennettiin nykytasolle. Muutoksesta tehtiin väliaikainen vuoden 2025 loppuun, minkä jälkeen vastaanottoraha palaisi entiselle tasolleen. Nyt suunnitellulla väliaikaisella lailla pidennettäisiin väliaikaisen muutoksen voimassaoloa kesäkuuhun 2026 asti, jolloin uusi vastaanottorahaan vaikuttava direktiivi on viimeistään otettava käyttöön.

Esityksen tarkoituksena on varmistaa, että kansainvälistä suojelua hakevalle, tilapäistä suojelua saavalle ja ihmiskaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntaa, myönnettävän vastaanottorahan perusosan määrä ja ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle myönnettävän käyttörahan määrä pysyvät väliaikaisella lailla säädetyllä tasolla. Ehdotuksella jatkettaisiin vastaanottorahan perusosaa, käyttörahaa ja täydentävää vastaanottorahaa koskevien väliaikaisten säännösten voimassaoloa 11.6.2026 asti.

Esityksessä avataan kiitettävästi kansainvälisiä velvoitteita, joihin Suomi on sitoutunut, kuten YK:n lapsen oikeuksien sopimusta, sekä TSS-komitean ja lapsen oikeuksien komitean suosituksia Suomelle. YK:n lapsen oikeuksien komitea kehotti vuonna 2023 Suomea välttämään sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat kielteisesti köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin, sekä varmistamaan riittävä elintaso muun muassa turvapaikanhakijalapsille.

Pelastakaa Lapset painottaa YK:n lapsen oikeuksien komitean muistutusta jokaisen lapsen edun ja oikeuksien toteutumisen varmistamisen velvoitteesta, ja suosittaa tarkastelemaan huolellisemmin lakiesityksen vaikutuksia turvapaikanhakijalasten oikeuksien toteutumiseen. Esityksen merkittävä puute on erillinen ja huolellinen lapsivaikutusten arviointi.

Esityksen mukaan Maahanmuuttovirasto toteutti alkuvuodesta 2025 vastaanottokeskuksille kyselyn, jolla kartoitettiin vastaanottorahan pienentämisen vaikutuksia. Kyselyn vastausten mukaan vastaanottorahan pienentäminen ja täydentävän vastaanottorahan lisääntynyt hakeminen ovat paitsi johtaneet vastaanottokeskusten sosiaalipalveluiden työmäärän merkittävään kasvuun, myös huoleen perheiden taloudellisesta tilanteesta ja vaikutuksista lasten hyvinvointiin.

Pienentynyttä rahaa on kompensoitu täydentävällä vastaanottorahalla, jolla on tuettu erityisesti lapsiperheitä ja haavoittuvassa asemassa olevia asiakkaita. Lisäksi 86 prosentille asiakkaista on annettu muuta kiireellistä tukea ravintomenoihin, kun täydentävää vastaanottorahaa ei ole saatu riittävän nopeasti ihmisten akuuttiin ruoan tarpeeseen. Väliaikaisen lain voimassaolon jatkamisen arvioidaan ylläpitävän kiireellisen tuen tarvetta vastaanottokeskuksissa.

Pelastakaa Lapset esittää vakavan huolensa hallituksen esityksestä jatkaa vastaanottorahan pienennystä. Vastaanottoaika saattaa joidenkin lasten kohdalla venyä kuukausista jopa vuosien mittaiseksi. Kiireellisen tuen tarve ja esimerkiksi ravinnon puute lapsiperheissä on tilanne, josta pitää aktiivisesti pyrkiä pois sen sijaan että sitä ylläpidetään kyseistä lakimuutosta jatkamalla.

Muistutamme myös, että nyt säädettyjen vastaanottorahaa koskevien säästötoimien vaikutuksia lapsiin tulee arvioida myös lain toimeenpanon aikana, ja mikäli vaikutukset lapsiin ovat heikentävät lasten etua, on valtiolla velvollisuus ryhtyä asianmukaisiin korjaustoimiin

Pakkala Emmi
Pelastakaa Lapset ry